

Rapport fra fagrådet

Forskningsstrategi Sammen redder vi liv 2021-2023

Dato

09. januar 2021

Skrevet av

Conrad A. Bjørshol, seniorforsker RAKOS, fagrådsleder

Karoline Stadheim Halvorsen, Helsedirektoratet

Erik Zakariassen, NKLM

Guttorm Brattekø, KOKOM

Stephen Sollid, Stiftelsen Norsk Luftambulans

Jo Kramer-Johansen, NAKOS

Torben Wisborg, NKT-Traume

Asgeir Kvam, Norsk Førstehjelpsrad

Trond Nordseth, Norsk Resuscitasjonsrad

Sammen redder vi liv

Akuttmeldingen «Først og fremst» viste til at for å redde flere pasienter med tidskrisiske akuttmedisinske tilstander trengs økt satsing på førstehjelp i hele befolkningen og etablering av økt akuttgjelderberedskap.¹ I nødmedjetjenesten er økt kunnskap hos personellet for bedre gjenkjenning av alvorlig sykdom og skade, og økt kvalitet på veiledning et viktig moment både for 113 og 116117. Utvalgets vurdering er at LV-sentralene må rustes opp faglig for å møte framtidens helsetjeneste. Utvalget mener det er behov for å tydeliggjøre de faglige kravene til tjenesten og styrke kompetansen til operatørene. Utvalget mener det bør utvikles standardiserte opplegg for relevant kompetanseutvikling.

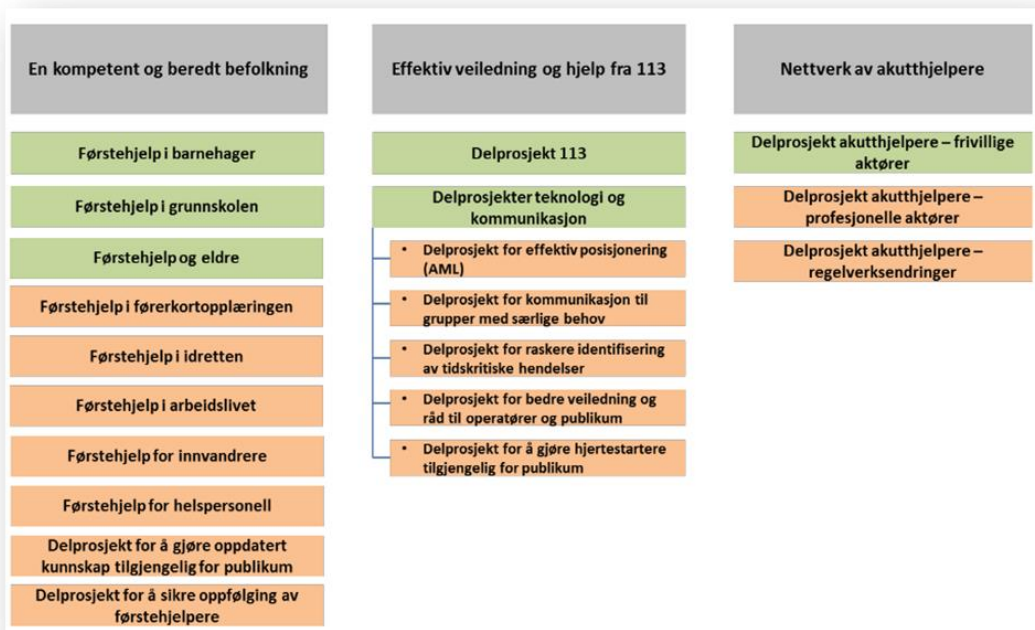
I februar 2017 inviterte helse- og omsorgsministeren, sammen med Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet, til et oppstartsmøte på Utstein kloster. Da startet en nasjonal dagnad som skulle «øke overlevelsen og redusere varige funksjonstap ved hjertestans og andre tidskrisiske akuttmedisinske tilstander utenfor sykehus».² Dagnaden skal satse på de fire tilstandene hjertestans, hjerteinfarkt, hjerneslag og alvorlige skader, med spesielt fokus på førstehjelp, akuttgjeldere og forbedringer ved 113 og 116117.³ Det er iverksatt mange ulike delprosjekter frem til i dag.⁴

Denne strategien har som hensikt å vise til hva som er mest nyttig å forske på i Sammen redder vi liv, både for å kartlegge nytteverdien, men også å fremskaffe ny kunnskap om førstehjelp og prehospital akuttmedisin der det er hensiktsmessig.

Fagrådet skal gi Helsedirektoratet faglige råd i saker som gjelder den nasjonale førstehjelpsdugnaden «Sammen redder vi liv». Se mer informasjon [her](#)

«Sammen redder vi liv» er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og en rekke frivillige organisasjoner og stiftelser. Målet er å øke samfunnets beredskap ved hjertestans, hjerneslag, hjerteinfarkt og andre alvorlige skader som er tidskrisiske. www.113.no

Rammer for forskning tilknyttet Sammen redder vi liv

Forskning tilknyttet dugnaden bør ha som mål å beskrive og evaluere tiltakene som er gjennomført basert på dugnadens strategi.² Denne ble skrevet i 2017, men vil senere oppdateres i ny versjon. Forskingen følger prinsipper for god forskningsmetode, som nasjonale lover og forskrifter, retningslinjer, personvern og publiseringsetikk. Forskning bør som hovedregel involvere brukere av delprosjektene i planlegging og gjennomføring av studiene. Brukere kan være pasienter og pårørende, førstehjelpselever og 113-operatører. Resultatene av forskning skal gjøres tilgjengelig for publikum. Publisering i open access-tidsskrifter skal prioriteres i tråd med nasjonale forskningspolitiske føringer. Forskingen bør gjennomføres i samarbeid med akademiske institusjoner og skal kunne inngå i gradsgivende arbeider som ph.d.-løp. Formidling av prosjektene i vitenskapelige og populærvitenskapelige møter og publikasjoner bør vise til sin tilknytning til dugnaden ved henvisning til dugnadens nettsider og strategidokument, og ved at dugnaden beskrives i metodekapittel og/eller takk-til-avsnitt (acknowledgements).

Forskningen bør oppfordre og stimulere til samarbeid på tvers av etablerte organisasjoner/strukturer, både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. For alle tilstandene som omfattes av dugnaden, finnes det nasjonale kvalitetsregistre (Norsk hjertestansregister, Norsk hjerteinfarktregister, Norsk hjerneslagregister og Nasjonalt traumeregister). Registerne vil være sentrale samarbeidspartnere for evaluering av effekt og for å kunne følge utviklingen over tid og korrigert for andre utviklingstrekk i samfunnet og medisinsk behandling.

Fagrådet skal gi Helsedirektoratet faglige råd i saker som gjelder den nasjonale førstehjelpsdugnaden «Sammen redder vi liv». Se mer informasjon [her](#)

«Sammen redder vi liv» er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og en rekke frivillige organisasjoner og stiftelser. Målet er å øke samfunnets beredskap ved hjertestans, hjerneslag, hjerteinfarkt og andre alvorlige skader som er tidskritiske. www.113.no

Temaer for forskning på Sammen redder vi liv

Generelt er det ønskelig med forskning som viser om opplæring virker, om det gir ønsket adferd, og om det påvirker behandlingen og utfallet for pasientene.⁵ Videre er det ønskelig med kartlegging av hva som fremmer eller hindrer implementeringen (opplæring og utførelse) av førstehjelp.⁶ Forskingen må bygge på studier som viser hvor behovene er størst, som gir en prioritering av innsatsen.

Forskning kan deles inn i tre grupper: medisinsk vitenskap, opplæring og implementering.⁶ Dette kalles «formelen for overlevelse» (formula for survival).

1. Medisinsk vitenskap: Det finnes mye forskning og kunnskap allerede innen feltet førstehjelp og akuttmedisin. Forskning på dette feltet bør prioritere områder av førstehjelps-faget der det er lite vitenskapelig dokumentasjon fra før.
2. Opplæring: Det er vist at opplæring gir økte kunnskaper og ferdigheter i førstehjelp. Forskingen bør fokusere på nye og alternative former for opplæring (ny teknologi, web-basert opplæring, nye målgrupper osv.). Videre på læring i ulike livsfaser/kulturer/grupper, samt teknologiske hjelpemidler i undervisning.
3. Implementering: Dette er det vi vet minst om.⁷ I hvor stor grad blir anbefalinger innført/fulgt opp, hva fremmer og hindrer implementering av tiltak, hvordan kan man sikre implementering i ulike organisasjoner (skole, kjøreskole, arbeidsplasser, 113 og 116117-sentraler osv.).

Et annet forskningsområde er kost-nytte-effekter:

4. Det kan være lett å måle hvor mye et tiltak koster i penger, men vi vet lite om hva det koster på andre måter (arbeidstid, involvering, støtte fra ledelse osv.). Det er ønskelig med studier som undersøker hva kostnaden faktisk innebærer på ulike nivåer i ulike delprosjekter i dugnaden.
5. Det kan være vanskelig å måle «effekt». Dessuten kan «effekt» defineres og måles på ulike måter: antall opplærte, kvalitet på læringen, innhold i læringen, om man treffer rett målgruppe. Som eksempel kan læring måles på ulike måter: opplevd læring, målt kunnskap, endret adferd, eller bedret pasientutfall (Kirkpatricks nivåer).⁵ Forskning på læring bør tilstrebe å måle de høyeste nivåene, gjerne i samarbeid med kvalitetsregistre.

Finansiering

Det blir investert mye penger og arbeidsinnsats i mange ulike delprosjekter, da er det viktig å undersøke om tiltakene har nytte. Gjensidigestiftelsen har vært hovedsponsor for dugnaden, og har støttet ulike delprosjekter i Sammen redder vi liv med til sammen ca. 81 millioner NOK.⁴ Gjensidigestiftelsen gir støtte til frivillige organisasjoner, men ikke til helseforetak. Tildelinger fra de regionale helseforetakene, Norges forskningsråd og andre offentlige forskningsfond er aktuelle finansieringskilder for større forskningsprosjekter

---

Fagrådet skal gi Helsedirektoratet faglige råd i saker som gjelder den nasjonale førstehjelpsdugnaden «Sammen redder vi liv». Se mer informasjon [her](#)

«Sammen redder vi liv» er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og en rekke frivillige organisasjoner og stiftelser. Målet er å øke samfunnets beredskap ved hjertestans, hjerneslag, hjerteinfarkt og andre alvorlige skader som er tidskritiske. www.113.no

tilknyttet dugnaden, men støtte fra slike kilder forutsetter oftest prosjekter av et visst omfang (minst ph.d.-prosjekt) og konkurransen er hard. Laerdals Fond for Akuttmedisin har sagt at de ønsker å gi økonomisk støtte til forskning på Sammen redder vi liv, spesielt med tanke på kost-nytte-effekter. Andre potensielle kilder til finansiering er Stiftelsen Dam (tidligere Extrastiftelsen), SR-Bank-stiftelsen og andre private forskningsstøtte-ordninger. De som gir økonomisk støtte til delprosjekter i Sammen redder vi liv bør stille krav om dokumentasjon og rapportering på effekter. Fagrådet i Sammen redder vi liv kan være rådgivende for innhold i forskning, men bør ikke være direkte involvert i behandling av enkeltsøknader.

Referanser

1. Olsen A-K, Zakariassen E, Gladsø O, et al. Først og fremst. Et helhetlig system for håndtering av akutte sykdommer og skader utenfor sykehus. Helse- og omsorgsdepartementet, Oslo; 2015.
2. Nasjonal dugnad for å redde liv ved hjertestans og andre akuttmedisinske tilstander utenfor sykehus. Strategi IS-2702. 2017. Lastet ned 16.12.17 fra <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1424/Sammen%20redder%20vi%20liv%20-%20strategidokument%20IS-2702.pdf>.
3. Bjørshol CA, Jamtli B, Kramer-Johansen J, et al. Sammen redder vi liv. *Tidsskr Nor Legeforen* 2019;12.
4. Helsedirektoratet, Gjensidigestiftelsen. Sammen redder vi liv 2017-2020 - En oppsummering av dugnadens tre første år: Helsedirektoratet – Gjensidigestiftelsen, Oslo; 2020. Lastet ned 09.01.21 fra <https://www.gjensidigestiftelsen.no/nasjonal-forstehjelpsdugnad-sammen-redder-vi-liv/>.
5. Yardley S, Dornan T. Kirkpatrick's levels and education 'evidence'. *Med Educ* 2012;46:97-106.
6. Søreide E, Morrison L, Hillman K, et al. The formula for survival in resuscitation. *Resuscitation* 2013;84:1487-93.
7. Nielsen K, Randall R. Opening the black box: Presenting a model for evaluating organizational-level interventions. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 2013;22:601-17.

Fagrådet skal gi Helsedirektoratet faglige råd i saker som gjelder den nasjonale førstehjelpsdugnaden «Sammen redder vi liv». Se mer informasjon [her](#)

«Sammen redder vi liv» er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet og en rekke frivillige organisasjoner og stiftelser. Målet er å øke samfunnets beredskap ved hjertestans, hjerneslag, hjerteinfarkt og andre alvorlige skader som er tidskritiske. www.113.no